

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

lese odata in septemana: DUMINECA.

Pretulu abonamentului:

Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.
 " " " " jum. anu 2 „ 50 „
 Pentru Romani'a si strainetate pe an 14 franci
 „ „ „ „ „ j. a. 7 franci

Pretulu insertiunilor:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
 cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondintiele sè se adreseze la Redac-
 tiunea dela

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Er banii de prenumeratiune la

TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Unu pecatu remasu din betrani.

Are multa minte tieranulu nostru, si in multe o nimeresce fórte bine. Elu are in proverbele, remase din betrani o comóra nepretiuata de invetiatura, unu feliu de filosofia practica, carea in afacerile sale, multe putiene, câte le are, lu-scutese de multe neajunsuri.

Tieranulu romanu este din firea lui conservativu. Tiene multu la obiceiurile sale. Nu-si schimba cu un'a, cu dóue, datinele si deprinderile remase din mosi stremosi.

In cele bune acestu conservativismu este fara indoiéla o virtute.

Din nefericire inse omulu, deprinsu cu acestu conservativismu nu conservéza, si nu remane mortisiu numai pre langa datinele si obiceiurile bune; ci elu este, si remane totu asia de conservativu si incapatinatu si intru conservarea, si intru pastrarea obiceiurilor si relelor deprinderi, in cari s'a pomenitu si a crescutu.

* * *

Se dice, cà ómenii cu virtuti mari, au pre de alta parte si slabitiuni mari. In acésta stare se gasesce si tieranuulu nostru mai totdeun'a, cand sta facia in facia cu fratii si rudeniele sale in cestiuni de alu mieu si alu teu. Elu este omu cu multa minte. Cand vine inse vorb'a, cà sè-se imparta cu fratii sei pre averea, remasa dela parinti, lu-audi dicendu: „scii ce, domnule, decát se iea fratele, seau sor'a mea cu o palma de pamentu mai multu decát mine din averea tatei, mai bine se-lu manance domnii.“

Si din nefericire fórte de multe ori asia se si intempla. Ómenii nostri pentru mici neintielegeri si divergentie, cari cu o mica dosa de intieptiune, seau cu unu sfatu bunu, s'aru poté complaná usioru, se incurca adese ori in procese mari si grele. Aceste procese dupa multa

truda si invalmasiéla in sfersitu dupa vreme se resolvescu. Se face dreptate, si se spune cu autoritatea legii, ca cine ce are se capete din partea dela parinti. Se incepe impartiéla, dar ómenii se convingu mai iute, decát ce aru fi acceptatu, ca procesulu si cheltuielile lui au inghititu si consumatu o parte insemnata din moscenire, seau se póte intemplá, ca chiar intréga. Acum este dreptate câtati trebue, dar numai este ce se impartí. Ómenii vedu, si semtu, ca reu au urmatu, reu au facutu, dar este pré tardiu. Acum s'ar impartí, si s'aru impacá bucurosul intre sene si fara lege si fara judecata, dar nu mai au pre ce sè-se mai impace, pentruca nu mai este moscenire.

* * *

Este mare reulu, de carele vorbimu pentru tieranulu nostru. Elu a consumatu multa avere romanésca. Multu pamentu romanescu a trecutu din caus'a lui in mani streine. Daca inse acestu reu ar fi remasu numai la tieranulu, carele se gasesce in starea lui naturala, atunci n'ar fi asia desastrosu, si n'ar avé atât de grele consecintie, pentrucá pre tieranu dóra pana acum nu la luminatu nimenea, si nu i-a aretatu nimenea, ca reu este modulu lui de cugetare in astfelu de casuri; si asia se póte sperá, ba mai multu se póte sustiené cu tóta positivitaea, ca luminatu fiend densulu prin scóla si prin invetiatura va scí, sè-se ferésca de a mai cadé in acestu reu mare.

Necazulu celu mare este, ca pruncii de tieranu, cari au umblatu la scóla, si prin invetiatur'a loru au intratu in societatea culta, au adusu cu sene acestu pecatu si aici; si avendu in acésta societate o positiune fórte grea, mai cu seama in starea, in carea ne gasimu, se pare, ca nici aici nu ne scimu impartí pre necazulu si amarulu nostru. Si aici ne gasimu de multe ori in acea positiune, in carea se gaseau parintii

nostri, cand nu se poteau impartii pre stăricic'a cascigata cu crunta sudore de mosi stremosi.

Se nu tainuimu lucrulu. A venitu, credemu, de multu timpulu, că se ne lamurimu si luminămu si in acésta privintia. Se vorbimu adevărulu asia, precum este, si precum se intempla.

Noi ne salutămu, ne cinstimu unii pre altii, si dóra ne si iubimu chiar pana la o vreme. Cand vine inse vorb'a la frangerea panii, si este intrebarea de mine, seau de tine, pare ca încéta dragostea; si din totu lucru iese, ca nu ne potem suferi, nu ne pare bine, ca cutarele se ridică, seau dóra numai ni-se pare, ca se ridică, si pôteca adese ori cugetămu, ca de ce se fie elu, si se nu fia altulu, seau dóra chiar eu.

Daca ar remané lucrulu numai intr'atât'a, pôteca n'ar fi tocma reu, pentruca cugetele ómeniloru nu le pôte opri nimenea; si pana cand remanu numai cugete inchise in capulu unu'a, seau altu'a, ele nu strica nimenui. Ei, dar dupa cugete urméza vorbe si dupa vorbe fapte; si bine trebuie sè-se tiena, că se nu alunece omulu, carele de odata se vede urgisitu prin vorbe si persecutatu prin fapte de catra semenii, seau chiar de cei mai de aprópe ai sei.

Din mici nentielegeri, din mici divergintie se nasce de multe ori o stare, pre carea ori cum o vei privi, si ori din ce punctu de vedere o vei caracterisá, nu poti se-o numesci altcum, decât unu feliu de resboiu dintre noi, dóra mai periculosu pentru ori ce poporu, decât tóte resbóiele din lume.

Caracteristic'a acestei stări de lucruri este caracteristic'a tuturor resbóieloru de acésta natura din lume. Se perdu si se consuma puterile ómeniloru cu lucruri, cari nu edifica; ci distrugu si daríma. Si astfelu usioru se pôte intemplá, ca lucruri mari si momente decídiétorie se-ne afle cu totulu slabiti, si necapaci de munca.

Este netagaduitu, ca nu este bine astfelu, precum n'a fost nici in trecutu.

* * *

Istori'a neamului romanescu ne presenta multe casuri, in cari betranii nostri au seversitu lucruri mari si minunate, cari vecinicu voru remané nescerse si neperitórie, si cari vecinicu voru servi de indemn si de modelu de virtuti mari pentru posteritate.

Se gasescu inse si casuri, in cari acei venerabili betrani, mari in multe privintie, in altele nu si-au potutu calcá pre inima; ci sedusi de un'a, seau de alta slabiciune a naturei ómenesci — au consumatu multe puteri in resbóiele dintre densii; a căroru lipsa s'a semtitu, apoi si a trebuitu de multe ori greu si cu multa amaratiune indurata in faci'a inimicului comunu.

Ce se mai continuămu a dovedí ceea ce scie tóta lumea. Ceea ce este reu, este reu si pace buna. Vorb'a este numai, cum se facem ca reulu se slabésca, se-si pérda puterea, si sè se duca cu totulu dintre noi, că in locul lui se póta prinde radacina binele pentru vecii veciloru.

* * *

Se dice, ca „pecatulu din fire n'are lecuire.“ Póte se aiba multa dreptate acestu proverbu. Elu nu esprima inse nici decât unu adeveru absolutu; ci intrensulu romanulu esprima intr'unu modu mai impenatu si mai infrumsetiatu faptulu, dupa care cea mai grea lupta, ce o are omulu, este lupt'a, ce-o pórtă, si trebuie se-o pórtă cu sene insusi, respective cu patimele si slabiciunile naturei sale. Atât'a si nimicu mai multu.

Am impartitu reulu in dóue părți. Asia precum se vede elu la tieranu, si precum s'a strecuratu cá unu feliu de secundogenitura si in salonu. Si cu desvatiarea si desbracarea de elu trebuie se procedemu totu astfelu.

La tieranulu nostru potemu observá, ca pre locul, pre unde a resturnatu tatalu seu carulu, incarcatu cu lemne, seau cu fênu, densulu nu mai da bucurosu, si daca lu-mai ducu pre acolo vre odata pecatele lui, mana mai bine, si se feresce de necazu. In urmare daca i-vomu dá tieranulu scóla, si-lu vomu luminá, elu va sci sè se feréca de gresielele, in cari a cadíutu tatalu seu.

Mai greu ni-se pare lucru intru scóterea reulu din salonu, pentruca se dice, ca „la unu sacu de-nvetiatura trebuie unu caru de mintě.“ Omulu sciutoriu si invetiatu are in sene unu feliu de convingere puternica, ca totu ce face elu este bine, si trebuie se fia bine.

Binele, seau reulu, ori ce vei face cu elu, si ori cum lu-vei ascunde iese la ivéla, si se vede. Vedemu noi cu totii, si unulu câte unulu, cum ne merge. N'avem dara alta trebuintia, decât se gandimu asupra stării, in carea ne gasimu si asupra fapteloru si impregiurárilor, carea o au produsu. Si pentrucă gandulu nostru se fia mai puternicu, se-i dămu in ajutoriu acelu factoru, unicu puternicu, o inima plina de pietate, o inima, formata prin perceptele religiunei. Se-ne oprimu inse de ast'a data aci, pentrucă se potem tractá si espune vederile nóstre in acésta materia cu alta ocaziune mai detaiatu.

Tactulu pedagogicu.

Dela scóla, dela invetiamentu se ascépta in diu'a de astadi multu, se ascépta totu. Scólei bune se ascrie progresulu comuneloru singuratice, cât si alu natiuniloru de o parte; éra de alta parte scólei rele se atribue totu felulu de scaderi,

ce se ivescu atât pre terenul moralu, cât si pre celu socialu, economicu si politicu. Pentru acést'a ochii tuturoru popóreloru luminate, a tuturoru comuneloru, si individiloru destepti sunt atientiti asupra scóleloru, si din respateri sunt ingrigiti a intruni invetiamentu cât mai perfectionatu, prin carele se se dea fitóreloru generatiuni tóte conditiunile pentru o viétia mai fericita, seau inca-i pentru a li asecurá existinti'a.

Lumea pedagogica au facutu multu pentru desvoltarea sciintieloru pedagogice didactice, pentru perfectiunea invetiamentului, carele este mijloculu de desvoltare alu facultátiloru omului; au facutu multu pentru prepararea invetiatoriloru, a mijlocitoriloru educatiunei, radicandu cursurile preparandiali dela 2—4 ani; éra statele si alte corporatiuni vediendu necesitatea au aprobatu tóte si nisuescu mereu a le si realizá tóte.

Cu tóte ar merge, cum ar merge; inse separarea claseloru cu sale proprie de invetiamentu si cu invetiatori proprii, din caus'a lipsei de mijlóce materiale la poporulu nostru a-sila, fórte a-sila se generaliséza.

Totu atât de-a síla, ba nici decát, nu voru se se infintieze scóle poporale superióre la confesiunea nóstra si totu din aceasi cauza.

Din caus'a acestei stagnari intru organizarea si desvoltarea scólei nóstre poporale provine si stagnarea intru desvoltarea vietii comunitátiloru apartinetóre bisericeii si confesiunei nóstre.

Cáci unu singuru invetiatoriu abia ajunge pentru 30—50 de scolari, daca este vorb'a, ca se se aléga ceva de munc'a lui.

Fiindu inse odata situatiunea astfeliu si putiena sperantia de a-se indreptá in curundu, nu remane alta, de cât ca uniculu invetiatoriu, ce se afla in comuna, se nisuiéca din tóte puterile a suplini tóte neajusurile.

Vorbescu de neajusurile scólei.

Este adevératu, cà se pretinde dela invetiatoriu, se-si intinda activitatea sa si afara de scóla, si este bine, daca póte face acést'a fara ca se casiuone daun'a scólei, fara a-si neglige oficiulu.

Inse cá unu invetiatoriu se póta lucrá multu si cu bunu succesu, trebuie se-si intrunésca pre langa o mare vointia de activitate si sciintia, trebuie se intrunésca si unu caracteru moralu si tactu pedagogicu.

Se pretinde vointia de activitate seriósa dela invetiatoriu, se pretinde munca roditóre dela elu, si nime se nu cugete, cà perderea de timpu in petreceri si in societáti va aduce aceleasi fructe, ce le póte aduce lucrarea seriósa.

Se pretinde dela invetiatoriu sciintia. Insusi poporulu cere, ca invetiatoriu se fia o via enciclopedia; si e frumosu cand unu invetiatoriu

se cunósce pre tóte, seau pre cât mai multe terene ale sciintieloru si arteloru. Dar pre cât de frumosu ii-stá invetiatoriu inzestratu cu cunoscintie si arte de pe alte terene, cu atât de reu ii siede, cand in sciinti'a si artea chiamárii sale este putienu versatu si neindemanelnicu.

Astadi lumea nu se mai indestuléza cu putienu. Cá esemplu ne póte servi luminarea. Toti au lapadatu din casele loru stertiulu cu seu si cu untura, si au introdusu lamp'a de petroleu, pentru lumin'a ei cea insentiva si eftina.

Sciinti'a, ce o potemu aduce cu noi din preparandie, este numai o basa, pre care trebuie se nisumu a edificá fara intrerupere si cu nedumerire.

Se pretinde caracteru nepetatu, caracteru intregu dela invetiatoriu, caracteru moralu.

Da, càci caracterulu moralu alu invetiatoriu este ca oglind'a. De va fi oglind'a curata, scolarii si alta lume, ce se voru uitá intr'ens'a si-voru vedé fetiele asia, precum sunt. De voru fi fetiele loru curate, se voru feri ale petá, de voru fi murdare, se voru nisui a le spelá, inse de va fi oglind'a necurata, si cei cu fetiele curate se vor vedé intr'ensa nu numai necurati, dar si schimositi. Caracterulu moralu este ca giumurele dela feréstra. Daca giumurele sunt carate, lumin'a sórelui petrunde inlauntrulu edificiului, si-lu va luminá; de voru fi inse giumurile necurate, lumin'a nu va puté strabate si nu va puté luminá edificiulu, de ar fi ferestrele ori cât de artisticu construite.

Totu astfeliu se intempla si cu caracterulu moralu alu invetiatoriu, elu va intunecá cá o umbra, carea va fi cu atât mai grósa, cu cât mai gróse voru fi petele vitieloru, cari lu-mangiescu.

Activitatea invetiatoriu póta timbrulu moralitáti si numai caracterulu lui curatu si barbatescu i va dá efectulu doritu.

Cine inse va poté strebate tóte acele vaste regiuni a le diferiteloru sciintie si arte, mai vertosu la noi la Romanii din aceste tienuturi, unde scólele de sciintie si arte pentru noi lipsescu cu deseversire?

Totu asia de in síla póte cineva la noi se cunósca tóta literatur'a pedagogica, lipsindu-ne bibliotecele, lipsindu-ne chiar si autorii in limb'a nóstra.

In fine cine este omulu, carele misicandu-se printre multele peripetii ale vietii, se póta remané neatinsu de necuratiunile acestor'a, si cu hain'a caracterului nepatata!!!

Apoi adese dupa multe ostenele obosese si puterea vointéi, mai cu seama, cand omulu vede, ca a muncitu in zadar, si acést'a mai cu seama la cei neindemanelnici si neajutorati.

Omulu indemanelnicu cu putiena sciintia fiindu, da adese rezultate de o valóre mai mare, de cât barbatii cu sciintia multa, caror'a li-lipseste tactulu; căci bunulu tactu nu vine dela multa sciintia, ci mai vertosu dela deprinderea intru esecutarea cât mai esacta a celoru sciute si cu o maniera usióra. —

Acést'a s'a potutu observá adese, ca invetiatoriulu cu putiena deprindere in viéti'a sociala, cand apare in societate devine usioru obiectulu de hazu, alu societátii; pe cand de alta parte adese factori necesarii ai societátiloru de petreceri sunt cãrpaci in scólele loru, lipsindu-le tactulu pedagogicu.

Asia dara tactulu pedagogicu jóca mare rolu in viéti'a scolara a invetiatoriului, si merita a ne ocupá putienu despre densulu.

Pedagogi'a a staveritu regule generali cu privire la activitatea educativa si la ajungerea scopului educatiunei; varietatea nemarginita a firiloru individuale pruncesci facu inse imposibila aplicarea acelor'a asupra masseloru de prunci; si daca invetiatoriului ii va lipsi tactulu pedagogicu, si-amaresce dilele inzadaru, si oficiulu de invetiatoriu ii va deveni o sarcina nesupportabila.

Multi invetiatori stau neajutorati in fati'a astoru feliu de momente, unde individualitatea copilului li-se opune.

Altii presupunu cerbicosia, capriciu ori reavointia din partea copilului, si gramadescu asupra acestui'a cuvinte aspre de intruntare, de svada, ba si amenintiãri, chiar si lovituri de batai si alte pedepse.

Dovada, ca li lipsesce tactulu pedagogicu.

O astfelu de procedere nu numai ca este o erezia pedagogica, dar este si zedarnica pentru ajungerea scopului scolariu; éra bietului baiétu ii amaresce fericirea copilarésca, lu-inderatnicesce si sémana in anim'a lui cea curata si inocenta sementi'a urei si a misantropiei, ale caror'a roduri sunt funeste pentru societatea omenésca in tóta privinti'a.

Insemnatatea pedagogica si valórea tactului bunu nu o va putea contestá nimene, atara numai daca va degenerá la o simpla rutina.

Insemnatatea si valórea tactului pedagogicu este de multa importantia atât pentru invetiatoriu, cât si pentru elevi.

Prin bunulu tactu pedagogicu invetiatoriulu va atinge scopulu educatiunei intr'unu gradu mai inaltu, cu mai multa usiurintia si in timpu mai scurtu.

Invetiatoriulu cu bunulu tactu pedagogicu semtiendu usiurintia intru implinirea oficiului seu, va avé pentru chiamarea sa iubire, si cu predilectiune se va preocupá de tóte amenuntele ei.

Pentru unu astfelu de invetiatoriu scól'a va fi pururé loculu celu mai placutu, si elevii totu atâtea gingasie obiecte pentru idealurile sale, ce crede a si-le realisá printr'ensii.

Invetiatoriulu cu tactu pedagogicu va fi pururé veselu, si cu fatia senina intre scolarii sei, plinu de iubire, plinu de dreptate catra densii.

Elevii, cari au fericirea de a fi tractati de unu invetiatoriu, ce se afla in posesiunea bunului tactu pedagogicu, se supunu de voia si cu bucuria disciplinei si insisi regreta abaterile lora gresite. Ei sunt pururé vioi si descepti, atenti si ganditori, putien seau de locu distrasi, voiosi si cu limb'a deslegata, si cu tóte acestea modesti.

(Va urmá.)

Discursulu

pronunsiatu de P. S. S. parintele archiereu Ghenadie Enacceanu cu ocasiunea deschiderii facultátii de teologia din Bucuresci.

Nu trecutul istoricu alu unui statu justifica existenti'a unei facultáti de teologia, ci necesitatea ei fatia cu Statulu si importantia acestei facultáti in cultur'a némului omenescu.

In adeveru, Statulu astadi tinde se dea cultur'a cea mai inalta tuturoru claseloru societátii; si óre dreptu ar fi, cá numai clerulu se nu se niveleze in cultura cu celelalte clase ale societátii? Si cand ne este vorb'a despre clerulu ortodoxu si in specialu despre celu romanescu, apoi scim cu totii, cá trecutul clerului nostru nu presinta o singura pata in raporturile lui cu statulu si mai alesu cu societatea romanésca. Din contra cand elu se bucurá de o cultura mai inalta, i-lu gasimu totdeun'a in fruntea sciintiei romanesci; si cand imprejurarile istorice facuse, cá cultur'a in tier'a romanésca se fie streina si rara, atunci acestu cleru ortodoxu si romanescu conduse economi'a domestica a Romaniloru; dovada trecutul nu asia departatu alu manastiriloru nóstre. Clerulu romanescu, daca in cultivarea s'a vá remané ortodoxu, cum si trebuie se remana, nu póte se nu fie necesaru Statului si societátii; si la acést'a i-lu obliga preceptele si constituirea bisericeii ortodoxe. Are Statulu necesitati politice, clerulu cultu alu bisericeii romanesci dispune de facultatea, si datoru a i-lu obliga cá ducendu cu sine in Chin'a spre esemplu, séu in Japoni'a mantuirea crestina, se o presinte acestoru popóre in formele culturai romanesci. Si érase, pentru necesitati sociale ale statului clerulu lumescu este celu mai propriu ca se-i usiureze sarcinele, lucrându asupra voiei si intentiunei cetatiénului si cu modulu acest'a imputienendu actele ce cadu in sarcin'a justitiei si a administratiunei. Voia mai adaugá óre cá numai unu cleru cultu vá scá

se invetie pe ómeni preceptulu moralei crestine? Éca rolulu clerului cultu si ortodoxu dintr'ónu Statu; si elu nu va poté nici odata se-si implinésca acestu rol curatu socialu, déca nu va avé la indemana o facultate de teologia, care se-lu prepare, si se-i ofere mijlócele scientifice pentru misiunea lui.

Se afirma, cà obiectivitatea este caracterulu distinctiv alu sciintiei moderne, si demonstratiunea instrumentulu ei de convingere. De alta parte, in frumósele arte se imitéza natur'a, si se cauta realizarea frumosului. Dar se ne intrebámu mai seriosu, care este obiectivitatea cantitatilor matematice si a raporturilor dintre numere, precum si naturalitatea armoniei musicale? Eu credu a fi mai sciintifica afirmatiunea, cà unele sciintie au unu caracteru obiectiv, ér altele se fundéza pe universalitatea principiulu lor; si Teologi'a este sciinti'a care, avendu-si obiectulu seu realu: pe Dumnedieu, se bucura totodata si de universalitatea principiulu ei. Si apoi, déca scolastic'a evului mediu a recursu si la sofisma ca la instrumentu de convingere in Teologie; déca mistic'a seculorulu precedentu a intrebuintiatu entusiasmulu, si cu modulu acest'a a inlocuitu convingerea prin afectare, vin'a nu este a Teologiei, ci a directiunei culturale din acele epoce. Teologi'a secululu alu XIX-lea este totu atátu de demonstrativa ca si sciinti'a secululu nostru. Ea intrebuintéza argumentulu istoricu, se fundéza pe legea morala, si se urca pe universitatea principiulu seu, pentru ca se vadia si mai claru realitatea adevéuriloru sale. Si cum credemu noi, cà vomu da locu moralei séu elocintiei bisericesci in rendulu sciintielorulu moderne, fara ca se adoptam dogmatic'a si in genere sciinti'a teologica? Morala este totdeún'a consecinti'a directa a principiulu ei; si, vorbindu teologicesce, morala crescina este buna si necesara, pentru cà personalitatea omulu din acésta morala este rezultata din atributele Dumnedieului celu viu si sublimu; ér tonulu musicai va atinge sublimulu numai atunci, cand sufletulu musicantulu va fi miscatu de sentimentulu respectulu pentru acestu Dumnedieu, si penelulu pictorulu va realisé frumosulu cand, pe langa copiarea naturei, va mai avé in sufletulu seu si unu idealu de reprezentatu. Acést'a este importantia teologiei si fatia cu sciinti'a si in genere cu cultura omenésca; ér teologi'a ortodoxa cu biseric'a s'a vá face a se intielege mai de aprópe sublimulu culturei omenesci, si va probá cà alaturea cu animalitatea omulu mai exista si unu idealu, la care elu tin-diendu neincetatu, se sublimiséza.

Pentru noi Romanii, facultatea de teologie are si o importantia sciintifica nationala. Literatura, limb'a si chiar istori'a trecutulu nostru

presinta fenomene, cari suntu intielese mai alesu teologulu. Literatorulu romanu va remanea in nedumerire fatia cu materiile ce compun sbornicele manuscrise si tiparite din bibliotecile nóstre publice. Filologulu nostru, daca nu va fi versatu si in cele teologice, nu i-si va poté da séma de expresiunile cá rugaciunea mintiei, imprelectitu etc. Insusi istoriculu lipsitu de aceste cunoscintie, va trebui se faca din Mateiu Basarabu omulu celu mai tiranu; càci este sciutu, cà acestu Domnitoriu si cei ce sémanu cu densulu a desmostenitu pe mosnénu, ca se inzestrezé manastirile. De mintea teologulu inarmata si cu cel'alte cunoscintie voru fi interpretate dupa vrednicie grijele Romaniloru pentru cei morti, conaciturile dela nunti, cumetriile etc. In genere, infiintiarea facultatii de teologia cu organizarea ei solida vá inlesni studiulu trecutulu nostru istoricu, si va adaugá la parerile savantiloru nostriu inca o modesta parere teologica, care nu poté fi despretinita cand mai tóte fenomenele vietiei istorice a Romaniloru suntu religiose. Da, facultatea de teologie, ce astadi primesce solemnizarea ei, se pune pe base sociale mai solide, si ea presinta clerulu romanu posibilitatea culturei celei mai inalte si societatiei mijloculu de a-si regulá privirile sale si in limitele vederiloru teologice. Acestu actu mare in istori'a culturei némulu romanescu obliga pe clerulu dela o margine a tiei si pana la cealalta si chiar pe societatea nóstra cá prin organulu alesiloru ei se strige si se dica:

Traésca MM. LL. Regele si Regin'a Romaniei si sè se bucure cà astadi s'a realizatu si cu sciinti'a romanésca devis'a: „Nihil sine Deo!“ Se trairi, Inaltu Prea Santite Stapanu, bunulu nostru Archipastoru, si se Ve bucurati cà nu in zadaru „v'ati pusu sufletulu vostru pentru oi!“ Se traésca onor. guvernulu alu regatulu romanu, si sè se bucure si elu, cà si-a plecatu urechea s'a la pasurile tiei si a dotatu Biserica si cu acésta institutiune.“

D i v e r s e.

* Administratoru protopresviteralu in tractulu Oradei mari. Venerabilulu parinte protopresviteru alu Oradei mari *Simeon Bic'a* dupa unu servitiu indelungatu prestatu cu demnitate pre terenulu bisericescu si scolariu, obositu de sarcina aniloru si ajunsu prin dispusetiunea providintiei la betranetie— a fost dispensatu la cererea propria de a portá mai departe agendele protopresviteratulu din partea venerabilulu consistoriu oradanu, si administrarea protopresviteratulu s'a incredintiatu in modu provisoriu parintelui *Tom'a Pacala*, parochu in Jac'a si asesoru consistorialu, pre carele venerabilulu consistoriu l'a recomendatu clerulu si poporulu tractualu prin circularulu dato 29. Octomvre a. c. Nr. 1052. Plea-

Prin acésta dispusetiune s'a satisfacutu pre de o parte dorintiei unui venerabilu dignitaru bisericescu de a trece in bine meritatu statu de odichna; ér pre de alta parte in fruntea tractului protopresviteralu s'a aplicatu o putere tenera, unu barbatu din scól'a mai noua, despre carele sperámu, ca va corespunde chiamării si sarcineloru depuse pre umerii sei, si astfelu va legitimá votulu superiorității diecesane.

* **Chirotonire.** Clericulu absolutu *Vasiliu Belesiu* s'a chirotonitu intru preotu pentru postulu de capelanu temporalu sistemisatu pre langa parochi'a parintelui protopresviteru Petru Chirilescu din Chitighazu; ér clericulu absolutu *Iosif Mog'a*, s'a chirotonitu intru preotu pentru postulu de capelanu temporalu sistemisatu pre langa parochi'a din Cheasi'a. Dorim ambiloru nou chirotoniti, cá Ddiu se-le ajute, cá se póta indepliní cu punctualitate detorintiele impreunate cu chiamarea preotiésca.

* **Corpurile legiutóre ale Romaniei** s'au deschis in diu'a de 28 Noemvre, de facia fiindu corpu diplomatu si demnitarii de statu. In mesagiu de deschidere se accentuéza, ca Romani'a se gasesce in cele mai bune relatiuni cu tóte puterile, si astfelu silintiele tierii se potu indreptá intru realizarea progresului materialu si moralu alu natiunei, ridicand societatea romana la inaltimea vietii sociale a timpuriloru moderne.

* **Calendariulu tipografiei diecesane din Arad** pre anulu 1885 a esitu de sub tipariu, si se afla de vendiare la tipografi'a diecesana din Arad pre langa pretiulu de 30 cr. v. a. exemplariulu. Calendariulu din anulu acést'a este mai mare si de unu cuprinsu multu mai variatu, ca calendarielu din anii trecuti. Afara de partea calendaristica are unu cuprinsu literariu variatu.

In o novela, intitulata: „*anu nou vietia noua*“ se tratéza in modu poporalu si petueticoriu cum unu omu, carele prin usiurinti'a sa scapatase prin o intemplantare straordinaria a luat hotarírea de a-se indreptá, si cum acést'a prin chipzuiéla i-a succesu. In acésta novela totu decursulu schimbării este imbracatu in o forma placuta si atragatória. Se espune intr'unu modu poporalu passibilitatea de a inaintá in tóte, seau pre cum se exprima autoriulu: „*mescesiugulu de a face din omulu mortu viu si din celu betranu teneru.*“ In unu alu doileu tractatu, scrisu de dlu Dr. G. Vni'a se aréta diferitele morburu, de ochi, de cari suferé tieranulu romanu, si modulu de a-se feri de ele, si a-se poté curá.

In unu alu treilea tractatu mai scurtu, sub titulu „*omulu patimasu*“ se espune o istorióra din vietia, in carea unu invetiatoriu cade victima obiceiuriloru rele din comune, si modulu cum unu teneru, elevu alu acestui invetiatoriu prin crutiare si mai eu seama prin emancipare de sub deprinderi rele s'a ridicatu pre sene si famili'a sa.

Afara de acést'a contine calendariulu mai multu poesie, notitie economice, si anecdote glumetic.

Sperámu, ca si anulu acést'a va fi imbratisiatu aceltu calendariu de carturarii nostri din poporu, cu aceea caldura, pre carea o merita, si de carea s'a bucuratu in anii trecuti, devenindu celu mai ruspanditu calendariu in partile nóstre.

* **Serata de cantari cu dantiu.** Reuniunea romana de cantu si musica din Recitia sub presiedinti'a

dliu Ales. Crenianu a arangiatu Sambata sér'a in 22 Nov. a. c. nou in sala ospetariei societáti de consumu o serata de cantari cu dantiu. Choru vocalu a esecutatu cinci piese sub conducerea invetiatoriu-lui I. Simu s. a. l. „*Salutarea patriei,*“ choru barbatescu de Karasz. 2 „*Tricolorulu,*“ choru mestecatuu arangiatu de Porumbescu. 3 „*Unde sunt heroii?*“ choru barbatescu arangiatu de Porumbescu. 4 „*Hor'a Sinai*“ choru barbatescu. 5 „*Preste Hotara*“ musica de I. Bunescu, choru miestu arangiatu de Krecmer. 6 „*Canteculu Haiducului,*“ de G. Stefanescu, solo de I. Simu. Dupa terminarea cantariloru jocalu a duratu pana Dumineca diminétia la 4 óre cu multa voia buna.

* **Multiemita publica.** Subscrisul in numele corulu vocalu alu plugariloru din Chiseteu aduce cea mai profunda multiemita si recunoscintia M. On. Domni membrii de comitetu arangiatoriu alu festivitátiloru tienute cu ocasiunea adunarii generale a fondului pentru teatru romanu in Aradu, pentru sum'a de 50 fl. v. a. oferita fundatiunei numitului coru. Totu asemenea recunoscintia si multienita esprim si M. On. Domnu Georgiu Dogariu proprietariu in Aradu, pentru donulu de 20 fl. v. a. facutu totu pentru acelasi scopu. Primésca M. On. Domni binofactori pe langa adenc'a nóstra multiemita si asecurarea ca prin ofertele loru au ajutat inaintarea culturala a plugariloru nostrii.

Chiseteu 11 Noemvre 1884.

Lucian Siepetianu, m. p.
preotu si dirig. cor.

* **Multiemita publica.** Comitetulu parochialu din comun'a F. Girisu exprima multiemit'a sa dloru composesori din acea comuna, cari la rogarea comitetului se invoira a dá in arenda o parte din pasculu comunalu pentru repararea turnului santei biserici si in specialu dloru posesori, Kőrös Ladányi si Nadányi Jenő, cari afara de acést'a daruira sum'a de 56 fl. v. a. Ddiu se le resplatésca insutitu si inmiu acésta binefacere.

* **Multiemita publica.** Fapta crestinesca, si bine placuta lui Ddiu au indeplinitu conlocuitorii nostri, — Teodoru Achimasu cu soti'a s'a An'a Solga, — daruindu santei nóstre biserici unu praporu frumosu in pretiu de 100 fl. v. v. — Santirea praporelui s'a seversitu in 8/20. Noemvre a. c. cu solemnitatea cuvenita. — Frumosu daru, si facutu din inima curatu crestinesca, cand socotimu cá averea Dloru abia pectree 3000 fl. — Dar darnici'a densiloru facia de biserica nu se marginesce numai la atát'a. — In anii trecuti au mai daruitu inea unu prapore in pretiu de 45 fl. si in multe renduri daruri mai marunte. — Pentru aceste fapte marinimóse in numele comunei nóstre din adenculu inimei le-aducemu multiemita publica, ro-gandu pre Dumnedieu se-i traiésca inea la multi ani fericiti pre langa sanatate statornica, — si inmultindu-le avutulu se póta si in viitoriu din prisosulu venitului loru a spori in fapte crestinesci. — Cianadulu-ungurescu, la 9/21. Noemvre 1884. In numele com. bis. *Iosifu Lutiai*, presiedint. comitetului parochialu. *Ambrosiu Coste*, not. comit. parochialu.

* **Perulu Chinezu.** — Iaca intru cât privesce perulu falsu câteva cifre interesante:

Perulu chinezu nu costa de cât 10—12 lei chilogramulu. Celu mai frumosu peru, vorbind negustoresce, e perulu francesu „*viu*“; o códa de 80 centi-

metri, taiata dela o Bretona seau o Normanda se platesce pana la 1000 de lei.

Cód'a cea mai rara este cea alba curata; ea ajunge pana la pretiulu fabulosu de 25 mii lei chilogramulu. Dupa perulu francesu vine celu englezu, apoi celu germanu, celu italianu, celu belgianu, si in fine celu suedezu. Esista in Paris trei mari case pentru peru. Un'a, care are patru sute de lucratori, face afaceri pentru trei milioane pe an; a dóu'a se ocupa numai de perulu chinezú; a trei'a in fine, cu multa mai napoi'a celora-lalte, cumpera perulu facutu din mototólele smulse de pe peptini si gasite mai tardiu in gnoiu.

Din códa de bou selbaticu din Americ'a se potu face frumoase peruci pentru teatru.

* **Regimulu vegetarianu.** — Pe un'a din colinele cari se afla in giurulu golfului de Neapole, se afla o manastire a camalduliloru, a carei situatiune pitorésca a facut'o se fie renumita in lumea intréga. Tóta ocupatiunea calugariloru din acésta manastire este d'a se rugá si a tacé. Regimulu loru este vegetarianu. Iaca dupa profesorulu Hoesser rezultatulu acestui feliu de viétia:

„Conducetoriulu meu, care dupa exterioru si atitudine parea a fi unu omu de 40 ani, erá de 70; erá celu mai teneru dintre toti. Elu m'asigura cá mórtea unui camaldulu mai nainte de etatea de 90 de ani era privita ca unu fenomenu, si ca unu mare numeru trecea preste etatea de 100 ani.“

La epoc'a lui Pericle, erá unu lucru ordinariu la Aten'a cá cinev'a se traiésca optu-dieci de ani. Hipocrat a ajunsu la acésta etate; Xenofon si Sofocle ajunsera pana la etatea de nóue-dieci de ani. Epicharm, pana la nóue-dieci si siepte; Thales si Solon traia o sutá de ani, si Georgias din Leontium o sutá optu ani. „Rom.“

* **Industri'a romana in Angli'a.** Cu o via placere reproducem urmatórele renduri aparute in diariulu englesu „The Quenn“ din 15 Noemvre curentu asupra tieseturiloru si produseloru industriei nóstre nationale aflate espuse la Londr'a in momentulu de fatia.

„Espositiunea de lucrári moderne romane la dnii Howel si James este interesauta sub mai multe puncte de vedere. Lasandu la o parte scopulu Filantropicu urmaritu de gratiós'a Regina a Romaniei si de societatea formata sub patronagiulu ei, de a incuragiá industri'a populatiunei rurale a acelei tieri reu cunoscute, aceste lucrári posiede multa din farmeculu care caracteriséza desenulu si colorile lucráriloru mai bine cunoscute provenite din Algeri'a, pe cand modulu cum sunt esecutate aceste desenuri este admirabilu, si póte servi de lectiune folositoare cusetorese-loru nóstre englese. Stofele indigene tiesute cu man'a sunt minunate; atát sunt ele de mladióse, de ginsie si fine, si nu perdu cátsi de putien din frumseti'a loru cand sunt colorate. Unele din ele sunt brodate cu multa arta dupa nesce mici desenuri conventionale lucrate cu matasa galbena; altele din ele au broduri de firu trasu cu cusaturi de matase. Costumurile nationale pe cari le cunóscemu din gravuri, daca nu si in natura, producu unu efectulu din cele mai frumoase si voru fi de siguru fórté populare pentru toalete de fantasie seau baluri costumate: pe de alta parte costumurile copiiloru nu au novoie decát de o mica modificare la mâneci si la breu mai potrivitu pentru a face din ele imbracamintea cea mai

frumósa pentru fetele ajunse la acea vresta ingrata in care nimicu nu siede bine decát o rochia si o pestecula, in care miscarile potu fi cu totul libere.

Lucrarea si esecutarea cusaturiloru este minunata si varietatea impunseturiloru mare. E de observatu inse ca predomina cusatur'a incrucisiatá in tóte formele ei, si ceea ce face meritulu principalu alu lucráriloru este fericit'a combinatiune a coloriloru si a deseneloru. Unele din broduri, lucrate cu firu de auru si argintu pe unu fondu incrucisiatu negru, ar puté cu mare succesu servi de garnitura la o rochie si credemu ca dorinti'a caritabila a Reginei romane, de a obtiene pentru tierancele sale comande din Engliter'a, va fi satisfacuta, de óre-ce este fórté probabilu ca asemenea garnituri voru gasi multa cautare. Fustele, cum sunt ele, facu draperii minunate pentru dosuri de claviru seau de biblioteca pre cand din unele bucati patrate se póte cu avantaju face perine. Scórtele indigene, cari ar figurá cu avantajulu intr'unu cabinetu de studiu seau o camera de fumatu cu coloru vii si paru a fi nedestruittibile.

O colectiune frumósa de fetie de masa si de perdele apartienendu Reginei Romaniei, care le-a imprumutatu espositiunei, dovedescu cá de bogata póte fi cusatur'a acést'a nationala, cand nu se uita cinev'a la pretiu.

Intr'unu cuventu, acést'a espositiune, de si mica, produce unu efectulu generalu fórté interesantu atát sub punctulu de vedere alu nouatatiei, cátsi sub acéla alu meritulu artisticu alu obiecteloru ce contiene. Este de regretatu inse, ca unele din aceste obiecte, lucrate spre a corespunde cu ceea ce se crede a fi gustulu englesu, sunt colorate cu anilina care cátsa timpu incepe a fi intrebuintiata in vapsirea lâneloru; inse aceste esemple sunt rare si acolo unde isvodurile nationale cele vechi au fost pastrate si colorile traditionale mentienute efectulu este, precum am dis'o, minunatu. „Vointi'a Nationala.“

Avisu catra domnii abonenti. *Pentru ca se potemu incheia socotile anuali, rogámu pre domnii abonenti ai fóiei nóstre, cari suntu restanti cu pretiulu de abonamentu, se binevoésca a ni tramite pretiulu cat mai in graba.— Administratiunea tipografiei diecesane.*

CONCURSE.

Pentru vacant'a statiune cantoralo-invetiátóresca din comun'a bis. gr. or. *Soldobagiu*, in protopresviteratulu Oradii-mari, cottulu Bihorului, — prin acést'a se escrie concursu cu terminulu de alegere pe diu'a de 16/28 Decemvre 1884, cand se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt: a) pentru scolarii de ambe secsele de 6—12 (37) cáte 1 fl. éra pentru cei de 13—15 ani (15) cáte 50 cr. b) dela 71 fumuri de case cáte 1 mesura (31 litre) de gráu, dintre cari cei mai miseri, d'au cucuruza in greuntie, a 1 fl. 25 cr. apoi dela 40 fumuri, unde nu se afla prunci de scóla cáte 50 cr. c) un'a jumetate sesiune din 16 jugere pamentu comasatu-aratoriu si livada, a 6 fl. d) pausalu, pentru conferintiele invetiátóresci 6 fl. éra pentru scripturistica 5 fl. e) trei orgii de lemne numai

pentru invetiatoriu, a 5 fl. f) și dela 8 liturgii private la anu, a 20 cr. dela 2 masluri pe anu a 50 cr. dela 6 cununii la anu, a 50 cr. dela 10 osfestanii la anu, a 10 cr. dela 10 inmormentari mari la anu, a 1 fl. 20 cr. dela 10 inmormentari mici, a 50 cr. și celelalte venite dela biserica, g) 20 lucrasi cu manile, a 30 cr. h) quartiru liberu in natura cu gradina de legumi, crumpene și canepa de $\frac{1}{4}$ de jugeru. — Sum'a emolomintelor 304 fl. 85 cr.

Aspirantii la acést'a statiune sunt avisati, recursele lor instruate conformu dispusetiunilor Stat. org. adresate Comitetului parochialu ale tramite scrisului parochu, ca presiedinte alu comit. par. per Mergita, p. u. Széplak, in Szoldobágy, pana la terminalu sus indicatu, și presentendu-se pe diu'a alegerei in st. biserica spre a-si aretá desteritatea in cantu si tipiculu biseriescu.

Dela recurenti se recere Testimoniu și despre limb'a magiara. cei cei ce voru precepe pomaritul și horticultur'a voru avea preferintia.

Din siedinti'a Comitetului parochialu gr. or. Sol-dobagiu, tienuta la 7/19 Noemv. 1884.

Ioanu Lazev,
parochu, pres. com. par.

Se escrie de nou concursu pentru indeplinirea statiunei invetiatoresci romane confesionale gr. or. din Sredistea mica, cottulu Timisiului, protopresviteratulu Versietului cu terminu de alegere pe 6. Decemvre a. e. st. v. cand se va tiené și alegerea.

a) Emolumintele sunt in bani gat'a 300 fl. v. a.
b) Spese pentru conferintiele invetiatoresci 10 fl.
c) Spese pentru scripturistica 5 fl
d) 4 orgii de lemne in natura, din care are a se incaldi și scóla.

e) 2 jugere de vie.

f) Cortelu liberu și gradina de legumi.

Recursele instruite in sensulu stat org. adresate comitetului parochialu din Sredistea-mica se le subscérna prea On. D. Ioane Popovici, protopresviteru in Mercin'a per Varadi'a.

Sredistea-mica, in 31. Octomvre 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu ppviterulu tractualu Ioanu Popovici, m. p.

Conform decisului consist. dto 20 Septemvre a. e. Nr. 365 S. se escrie concursu pentru postulu invetiatorescu din comun'a Bird'a, protop. Jebelului cu terminu de concurare pana in finea lui Noemvre a. e. st. v.

Beneficiulu acestui postu consta dinpreuna cu banii pentru conferintia și scripturistica din 124 fl. v. a. 28 chible de grâu, 28 chible de cucuruza, 2 jugere de livada fénatiu, quartiru liberu cu $\frac{1}{2}$ jugeru de gradina intravilanu.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimite suplicile lor instruite conform prescri-selor stat. org. bis. Protopp. Alesandru Ioanovicu in Jebelu pana la mai susu indicatulu terminu. — Recurentii sub durat'a concursului au a-se presentá in s. biserica spre a-si aretá desteritatea in cantu și tipicu.

Bird'a, in 21. Octomvre 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protop. tractualu.

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu din comun'a Vlaicovetiu, cottulu Timisiului, prot. Versietului se escrie concursu cu terminulu de alegere pe 6 Decemvre 1884. st. vechiu.

Emolumintele sunt: a) In bani gat'a 300 fl. v. a. b) pentru cercetarea conferintelor 10 fl. v. a. c) $\frac{1}{2}$ jugeru pamentu aratoriu, d) $\frac{1}{2}$ jugeru gradina intra si $\frac{1}{2}$ jugeru estravilanu, f) 2 metri de lemne pentru persón'a invetiatorului, e) quartiru liberu, și g) dela fiecare inmormentare câte 40 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a-si trimite suplicile lor instruite conform statutulu org. bis. adresate comitetului parochialu la prea on. domnu Ioane Popovici, ppteru in Mercin'a per Varadi'a. Se conditionéza, ca competenti au a-se presentá in atare domineca séu serbatóre in biserica.

Vlaicovetiu, in 2. Noemvre 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protterulu tractualu.

Am onóre a me recomandá P. T. publicu
ca tornatoriu de

CLOPOTE

(CAMPANE)

de ori ce marime și tonu, in forma eleganta și pe langa celu mai moderatu pretiu.

Consemnarea pretiurilor pentru totu felulu de clopote se tramite la cerere gratuitu.

Clopotele pregatite din metalulu inventatu de mine au preferintia și rivalisédia cu clopotele facute din ori ce metalu pana acum cunoscutu, atâtu pentru tonulu lor curatu și strebatatoriu, câtu și pentru duraveritatea lor.

Duraveritatea clopotelor se promovéza chiar și prin sistemulu mai nou de ajustare, de dupa care, clopotulu, fie câtu de mare, se imanuéza fórtu usioru și se póte întórce, și de dupa fiecare întórce limb'a bate la altu locu, prin ce clopotulu e feritu de crepare și tiene de dóue și chiar de trei ori mai multu decâtu clopotele facute dupa sistemulu vechiu.

Pentru tonulu curatu și strebatatoriu conform dorintiei, precum și pentru duraveritatea clopotelor pregatite de mine, cavezu pe timpu de diece ani.

HÖNIG FRIEDERICH junior,

fabrica de pusce de apa și tornatóre de clopote și metale.

Aradu strad'a Bákoozi.